

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kód materiálu:	VY_12_INOVACE_25_NIZOZEMSKO		
Název materiálu:	Nizozemsko		
Předmět:	Zeměpis	Ročník:	7.
Časová dotace:	45 min	Datum ověření:	15. 3. 2013
Jméno autora:	Mgr. Božena Přikrylová		
Klíčová slova:	Nizozemsko, geografická charakteristika, poldry, mnoho národů, intenzivní zemědělství, průmysl. Turistické zajímavosti. Naarden, Amsterdam.		
Výchovné a vzdělávací cíle:	Žák vymezí region, zhodnotí přírodní podmínky, charakterizuje hospodářství, dokumentuje na příkladech specifickou a turistické zajímavosti země.		
Rozvíjené klíčové kompetence:	Kompetence k učení, komunikace, spolupráce.		
Anotace, metodický list:	Materiál je určen pro žáky ke zpracování geografické charakteristiky Nizozemska. Obsahuje texty Naarden, Amsterdam a zápis učiva.		
Použité zdroje:	<p>Naarden. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Naarden</p> <p>Amsterdam. In: <i>Wikipedia: the free encyclopedia</i> [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Amsterdam</p> <p><i>Školní atlas světa</i>. 1. vydání. Praha: Kartografie, 2005. ISBN 80-7011-730-3.</p> <p>Citace – obrázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naarden http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8c/Naarden_kl.JPG/250px-Naarden_kl.JPG • Naarden na mapě http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d1/Dutch_Municipality_Naarden_2006.png/250px-Dutch_Municipality_Naarden_2006.png • Amsterdam http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/12/Amsterdam_Bridge_Panorama.jpg/250px-Amsterdam_Bridge_Panorama.jpg • Amsterdam na mapě http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b9/LocationAmsterdam.png/250px-LocationAmsterdam.png • Amsterdam v roce 1544 http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1d/Cornelis_thonisz_vogelvluchtkaat_amsterdam.JPG/220px-Cornelis_thonisz_vogelvluchtkaat_amsterdam.JPG • Historické centrum Amsterdamu 		

*Tento výukový materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám.
Základní škola a Mateřská škola Veřovice, příspěvková organizace*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/af/Amsterdam_airphoto.jpg/220px-Amsterdam_airphoto.jpg</p> <ul style="list-style-type: none">• Socha Anny Frankové <p>http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/27/Amsterdam_Anne_Frank.jpg/220px-Amsterdam_Anne_Frank.jpg</p>
Popis hodiny	<p>Evokace: Učitel pokládá návodné otázky: <i>Hádej, o které zemi se budeme učit?</i> <i>Známým fotbalovým týmem je AJAX.</i> <i>Země je proslulá větrnými mlýny, výbornými sýry (gouda).</i> <i>Patří mezi nejvýznamnější vývozce květin (např. tulipánů).</i> <i>V jejích přístavech se obchoduje s diamanty...</i></p> <p>Uvědomění si významu:</p> <p>a) Práce s mapou, ve dvojici: Žáci zpracují ústně geografickou charakteristiku podle tradiční osnovy. Následuje společné shrnutí.</p> <p>b) Čtení textu: Každý žák dostane část textu, který si přečte a vybere si z něho podstatné informace. Potom se žáci rozdělí do dvou skupin (Naarden a Amsterdam). Sdělí si informace z každé části, co je zaujalo, a domluví se, co a jak budou o svém městě prezentovat ostatním.</p> <p>c) Prezentace „měst“.</p> <p>Reflexe: Zápis: učitel rozdá žákům nakopírovaný zápis k nalepení do sešitu. Žáci si ho doplní o zajímavosti. Hodnocení.</p>

Nizozemsko

Naarden

poloha

zeměpisné souřadnice: [52° 30' s. š., 5° 15' v. d.](#)

nadmořská výška: 0 m n. m.

stát: [Nizozemsko](#)

provincie: [Severní Holandsko](#)

rozloha: 32,89 km²

počet obyvatel: 17 174 (1. 1. 2007)

hustota zalidnění: 803 obyv. / km²

Naarden (výslovnost) je hlavní část města s připojenými satelitními obcemi v Nizozemsku v provincii Noord-Holland (Severní Holandsko). Město je situované na dálnici A1 zhruba na poloviční cestě mezi Amsterdamem a Amersfoortem. Železniční stanice Naarden-Bussum je v Bussumu.

Historie

Naarden byl rybářskou a tržní osadou s přístavem raně středověkého založení a obdržel městská práva roku 1350. Při španělské kolonizaci Nizozemí roku 1572 zde došlo ke krvavým bojům a vyraždění asi 700 místních obyvatel, v dějepise nazývanému krvavá lázeň v Naardenu. Poté, za vlády Viléma I. Oranžského, Nizozemci zbudovali kolem města (což je dnes místní část Naarden - Vesting 4 km východně od železniční stanice) pevnost s typicky renesančním hvězdicovým systémem fortifikací s dodnes téměř kompletně zachovalými hradbami, vodními příkopy a dvěma padacími mosty. Ve

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzsko-nizozemské válce roku 1672 město zabrali Francouzi, následně poraženi vojskem Viléma III. Oranžského. Mezi léty 1673 - 1915 mělo město dva přístavy - vojenský a obchodní. Historie města je vylíčena v expozici muzea v pevnosti (Nederlands Vestingmuseum).

Uvnitř zmíněné pevnosti je dobře dochované historické město Naarden se dvěma branami (Utrechtskou a Amsterdamskou), radnicí (Stadhuis), zbrojnicí (Arsenal), starým větrným mlýnem (Oud Molen), desítkami renesančních a barokních měšťanských domů a s gotickou budovou špitálu sv. Alžběty, vestavěnou do hradební zdi.

Původně katolický farní kostel sv. Víta je gotická trojlodní sloupová bazilika ze 14. a 15. století, s hranolovou věží. Před kostelem stojí bronzový pomník - socha Jana Ámose Komenského od sochaře Vincence Makovského, na soklu s československou dedikací z roku 1957. Socha je identická se starším pomníkem v Uherském Brodě.

Komenský v Naardenu

V Naardenu našel učitel národů, poslední biskup Jednoty bratrské, filozof a učenec Jan Amos Komenský (1592 - 1670) svůj azyl roku 1670, přijel sem z Amsterdamu, kde bydlel čtrnáct let od roku 1656. Kázal na pozvání svého přítele Lorenze van De Geer, syna Ludviga van De Geer, oba přátelé Komenského finančně podporovali.

Ke zdejšímu klášteru třetího řádu sv. Františka se sirotčincem na severozápadním okraji města (s adresou: Klosterstraat 33) náležel Valonský kostel, či spíše kaple, kterou vysvětil pastor Gottfried Hotton. Tam Komenský kázal a byl 22. listopadu 1670 pohřben. O týden dříve 15. listopadu 1670 zemřel v Amsterdamu. Řeholnice se pravděpodobně o nemocného Komenského při jeho naardenských pobytech staraly.

Řadový náhrobek bez nápisů a bez výzdoby s pořadovým číslem 8 byl dlouho anonymní. Roku 1836 český archeolog a historik Jan Erazim Vocel mylně hrob hledal v hlavním městském kostele a na přilehlém hřbitově. Identifikaci provedl notář a starosta města J. P. de Roeper podle rejstříku hrobů. Finanční sbírka mezi českými vlastenci, řízená učiteli, vedla roku 1871 k pietní úpravě kaple s novým náhrobkem a poprsím Komenského. Při další příležitosti v letech 1928 – 1929 byly Komenského ostatky vyzvednuty a antropologicky prozkoumány prof. MUDr. Jindřichem Matiegkou.

V letech 1933 – 1937 došlo k rekonstrukci kaple podle návrhu architekta prof. Ladislava Machoně a prof. Karla Štipla. Hrob překryla nová deska z černého mramoru a celá kaple byla upravena jako československé národní mauzoleum s řečnickým pultem, sedadly a figurální výzdobou (scénami ze života J. A. Komenského) podle návrhů Jaroslava Horejce na mřížích a bronzovým státním znakem na empoře kaple. Před okna kaple bylo instalováno sedm skleněných desek s rytými a leptanými scénami podle návrhu Jaroslava Bendy. Po stranách vchodu do kaple jsou do stěn vsazeny pamětní desky s nápisy, které připomínají návštěvu prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, podíl tělovýchovné jednoty Sokol na zřízení a údržbě památníku a dalších spolků či jednotlivců.

Dodnes je kaple přístupná v rámci Muzea J. A. Komenského (Comenius Museum), které ovšem vedou Holanďané. Sezónní výstavy zde pořádá Muzeum J. A. Komenského z Uherského Brodu. Každoroční pietní akt u hrobu pořádají velvyslanci České a Slovenské republiky v Nizozemí za účasti různých spolků.

Obdélný dvůr bývalého kláštera a sirotčince je upraven na jednoduchý park s trávníkem a s lavičkami v habrovém loubí na východní straně. V křížení parkových cest stojí na sloupku bronzová busta J. A. Komenského, zhotovená pražským sochařem Josefem Strachovským a dovezená koncem 19. století vlastenci z Čech.

Naarden. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Naarden>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Amsterdam

<u>rozloha:</u>	219,07 km ²
počet obyvatel:	738 434 (2005)
<u>hustota zalidnění:</u>	3 371 obyv. / km ²

Amsterdam nebo též Amsterodam[1] je hlavní město Nizozemska[2] od roku 1808. Nesídlí v něm však parlament, vláda ani královská rodina, tyto instituce mají své sídlo v Den Haag. V současnosti je největším nizozemským městem, jeho finančním a kulturním centrem. Ve městě žije 761 395 obyvatel (sčítání lidu z 31. května 2009), kteří se hlásí ke 177 různým národnostem (duben 2009). Amsterdam je jedním z měst konurbace Randstad.

Z historie

Amsterdam v roce 1544

Historie města Amsterdam sahá až k roku 1000, od kdy byla tato bažinatá oblast zvána Aemestelle. Kolem bažin byly kopány odvodňovací kanály. Nízká hladiny vody byla v kanálech

*Tento výukový materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám.
Základní škola a Mateřská škola Veřovice, příspěvková organizace*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

udržována díky přehradám. Ve 13. století byla přehrada vztyčena v ústí řeky Amstel, tak vzniklo jméno Amsterdam. Poprvé byl Amsterdam zmíněn v roce 1275 v dokumentu, ve kterém panovník Floris V. osvobozuje jeho obyvatele od poplatků. Asi v roce 1306 obdržel Amsterdam městská práva. Od 14. století město vzkvétá zejména díky obchodu s hanzovními městy, např. s Hamburkem. Od 15. století je obchodně nejdůležitějším holandským městem. Město se dále rozšiřovalo, ale protože leží na bažinách, musely se při jeho rozšiřování kopat další kanály a stavba domů se zakládala na dřevěných kůlech.

Nizozemská vzpoura proti Filipovi Španělskému v 16. století vyústila v Osmiletou válku, která nakonec vedla ke vzniku nezávislé Republiky spojených nizozemských provincií. Tato republika se stala známou svoji náboženskou tolerancí, a proto se Židé ze Španělska a Portugalska, bohatí obchodníci z Antwerp a Hugenoti z Francie uchýlili do bezpečí Amsterdamu. Silná migrace vzdělaných lidí z Flander pak dala městu jazyk (jejich brabantický dialekt se stal základem psané nizozemštiny) a udělala z Amsterdamu obchodní centrum. Kolem roku 1570 mělo město asi 30 000 obyvatel, v roce 1622 už to bylo asi 100 000 a na konci 17. století 200 000 obyvatel. Takový růst obyvatel podněcoval další rozšiřování města. Jen Londýn, Paříž a Neapol měla v té době srovnatelný počet obyvatel.

Amsterdam městská práva

Historické centrum Amsterdamu

Sedmnácté století je považováno za „Zlaté období“ Amsterdamu. Na počátku století byl Amsterdam nejbohatším městem Evropy. Z Amsterdamu vyplouvaly lodě do Severní Ameriky, Afriky, dnešní Indonésie a Brazílie a představovalo základnu mezinárodní obchodní sítě. Amsterdamští obchodníci měli největší podíl v Nizozemské východoindické společnosti a v Nizozemské západoindické společnosti. Díky těmto společnostem byly navázány zámořské vztahy, které se staly základem tvorby nizozemských kolonií. Amsterdam byl nejdůležitějším místem námořní přepravy zboží v Evropě a předním finančním centrem světa. Amsterdamská burza byla první na světě s nepřetržitým provozem.

Socha Anny Frankové

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Osmnácté a 19. století se nesou ve znamení poklesu prosperity Amsterdamu. Války Nizozemska se Spojeným královstvím a Francií si svou daň vybraly i v Amsterdamu. Během Napoleonských válek životní úroveň města klesla na nejnižší bod. Avšak po založení Nizozemského království v roce 1815 se vše začalo obracet k lepšímu.

Na konci 19. století zasáhla město Průmyslová revoluce. Byl postaven Amsterdamsko-rýnský kanál, který přímo spojil město s Rýnem a Severomořský kanál spojil přístav se Severním mořem. Oba kanály výrazně zlepšily spojení se zbytkem Evropy a světem. Byl to také velký ekonomický podnět. Mezi lety 1850 a 1900 se počet obyvatel zdvojnásobil asi na půl milionu.

Konec 19. století je občas nazýván druhou Zlatou dobou. V této době byla postavena muzea, vlakové nádraží a koncertní hala (Concertgebouw).

Během 1. světové války bylo Nizozemsko neutrální, ale Amsterdam poznal její následky v nedostatku potravin.

V průběhu 2. světové války okupovala město německá vojska. Více než 100 000 Židů bylo deportováno, nejznámější z nich se stala mladá dívka, Anna Franková. Tímto byla vyhlazena téměř celá židovská komunita města.

Obyvatelstvo

V Amsterdamu po staletí žijí obyvatelé různých národností. V roce 2008 mělo 30 % obyvatel tohoto města původ v zemích mimo Evropu, tento podíl je v rámci celého Nizozemí 9%. V Amsterdamu žijí obyvatelé 177 různých národností.

Pamětihodnosti

K nejstarším architektonickým památkám patří dva původem [gotické farní kostely](#), a to Starý kostel Oude Kerk ze 14. století a Nový kostel Nieuwe Kerk, oba dnes slouží jako výstavní sítě. Daleko mladší - až z 19. století - jsou jezuitský kostel sv. Františka Xaverského a dodnes katolický farní kostel sv. Mikuláše s novobarokní kupolí.

Z veřejných staveb nejstarší je gotická obchodní [Váha](#) s věží, ze 14. století, která postupně přestavována sloužila různým účelům.

Historické centrum Amsterdamu je zastavěno převážně [domy ze 16. - 17. století](#), které v Nizozemí nazývají Zlatým věkem. V této době byl vystavěn [systém soustředných kanálů okolo středu starého města](#). Tři nejznámější kanály se nazývají Herengracht (kanál pánů), Kaizersgracht (kanál císařů) a Prinsengracht (kanál princů).

Moderní [pomník](#) před univerzitou byl roku 1978 vztyčen nizozemskému [filozofovi Baruchovi Spinozovi](#), který zde žil a pracoval. Panel s textem o jeho životě, malovaný portrét a knihy jsou vystaveny v Židovském historickém muzeu.

Muzea

Město je proslaveno muzei a galeriemi. Na rozlehlém Muzejním náměstí Museumplein stojí blízko sebe situována tři muzea: Rijksmuseum, Van Gogh Museum a Stedelijk a budova opery.

- [Rijksmuseum](#) (česky Říšské muzeum) je největší muzeum umění v Nizozemí. Vzniklo v době republiky Batávie roku 1798 poté, co byl roku 1795 svržen místodržitel princ Vilém V. Oranžsko - Nasavský a jeho umělecké sbírky zabaveny. Sbíрка 200 nevýznamnějších objektů byla otevřena roku 1800.

V úvodních sálech Rijksmusea jsou na modelech lodí, portrétech námořních hrdinů, mapách a uměleckořemeslných výrobcích z námořního obchodu ilustrovány nizozemské dějiny 16. - 18. století. Dále jsou představeny portréty a emblémy vlády princů dynastie Oranžsko-Nasavské a skupinové portréty představitelů města. Mezi nimi k největším plátnům patří Hostina Svatojiřského spolku ostrostřelců, konaná u příležitosti podepsání mírové dohody po Třicetileté válce roku 1648 v Münsteru, obraz namaloval Bartholomeus van der Helst. Největší část sbírek tvoří obrazy a sochy. V letech 2011–2012 se historická novorenesanční budova muzea (vystavěná v letech 1876–1885)

Tento výukový materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám.

Základní škola a Mateřská škola Veřovice, příspěvková organizace

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

opravuje, dvě třetiny sbírek jsou zavřené. Proto jsou v úvodu expozice olejomalby a kresby nizozemských a vlámských malířů od 17. století. Nejznámějšími obrazy jsou Noční hlídka, Židovská svatba, portréty, autoportréty a zátiší od Rembrandta, obrazy Mlékařka a Žena čtoucí dopis od Jana Vermeera, portréty Franse Halse nebo Žena s lékařem a Veselá rodina od Jana Steena.

- Van Goghovo muzeum prezentuje největší sbírku obrazů Vincenta van Gogha na světě. Je v něm uložena také velká část dopisů, které malíř psal svému bratru Theovi. Dále jsou v suterénu vystaveny obrazy Paula Gauguina, Claude Moneta, Felixe Valottona, Pabla Picassa a Henri de Toulouse-Lautreca.
- Stedelijk museum prezentuje velkou sbírku moderního umění.
- Dům Anny Frankové, ve kterém se během druhé světové války ukrývala rodina židovského zubního lékaře Franka až do prozrazení a popravy v roce 1944, je věnován expozici o utajeném životě rodiny. Čtrnácti- až patnáctiletá dcera Anna Franková psala svůj deník, který byl po válce vydán v mnoha jazycích.
- Židovské historické muzeum spravuje významné historické a umělecké sbírky nizozemských židovských rodin od 16. do 20. století v budově přistavěné ke staré synagóze. Proti němu stojí Portugalská synagóga.
- Botanická zahrada je situována nedaleko odtud na břehu kanálu.
- Námořní muzeum sídlí v budově bývalé Východoindické námořní společnosti (VOC). Ve čtyřech traktech budovy se představují jednak sbírky dokumentárních předmětů, dále v jižním křídle je interaktivní expozice o třech oddílech. První pojednává o dějinách nizozemských zámořských výprav, druhý o velrybářství, a třetí o lodích a námořnících. Před muzeem kotví přesná kopie jedné z prvních námořních lodí společnosti VOC, je přístupná se vstupenkou do muzea.
- Historické muzeum města Amsterdamu se zaměřuje na slavné etapy vývoje města, slavné rodiny a dokumenty.
- Begijnconvent je bývalý konvent, kostel a kaple bekyň. Vznikl v 15. století z několika domů, v nichž žily neprovdané zbožné ženy ctnostným životem. Středověké domky vyhořely, později postavené budovy v 19. století přešly pod anglikánskou církev, dodnes slouží svému účelu.
- Rembrandthuis - Rembrandtův dům je památkou malíře s přesně rekonstruovanými interiéry od kuchyně přes přijímací sál s vystavenými obrazy, ložnicí a ateliérem. Vystavuje se také významná sbírka Rembrandtových grafických listů a měditiskových desek.

Amsterdam. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Amsterdam

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zápis do sešitu

Nizozemské království

- 50% území pod úrovní Severního moře, poldry, hráze, nížina, řeky Šelda, Rýn, průplavy
- přímořské podnebí
- 16 mil. obyvatel, 393 obyvatel na km², Holanďané, Frísané, Němci, Židé, mnoho přistěhovalců
většina obyvatel ve městech – přístav Rotterdam, sídelní m. Haag, hl. m. Amsterdam, Naarden – hrob J. Á. Komenského
- nejintenzivnější zemědělství na světě - cukrovka, brambory, zelenina, květiny
krávy, vepři
- těžba ropy a zemního plynu v Severním moři, potravinářský průmysl (sýry), zpracování tabáku, elektrotechnický, chemický, hutnictví
- hustá dopravní síť